

Ima li u politici mjesta za kršćanski moral?

*Ivan Koprak**

Ne postoji niti jedan poziv i posao kojega bi trebalo prezirati. Rekli bismo da je s pozivom kao s nekim predmetom, objektom, stvari. Oni po sebi nisu niti dobri niti zli. Vrijednosni (moralni) im sadržaj daje onaj koji se s njima služi.

Nedavno je Vatikanska kongregacija za nauk vjere objavila »Napatuk o angažmanu i ponašanju katolika u političkom životu«. Tekst je u studenome prošle godine, na svetkovinu Krista Kralja, aprobirao papa Ivan Pavao II. Napatuk je upućen biskupima Katoličke crkve, katoličkim političarima i »svim vjernicima koji su pozvani na djelovanje u javnom i političkom životu demokratskih društava.«

Riječ je o promišljanju poziva katoličkoga političara. Istina, Napatuk se u obrazlaganju svojih postavki poziva na dokumente Drugoga vatikanskoga koncila i Katekizma Katoličke crkve koji su pozvali laike da se uključe u politiku za služenje »općem dobru«. Mogli bismo zaključiti: ništa novo, sve je već rečeno! Slično je prije par dana zaključio vođa talijanskih komunista Fausto Bertinotti: »To su zahtjevi koji prisjećaju na pedesete godine prošloga stoljeća, na vremena u kojima smo se bavljali pripovijetkama o Don Camillu i Pepponeu.« Je li tome zaista tako? Treba li Napatuk tako shvatiti?

Uočljivo je da Napatuk »traži jedinstvo i koherenciju između vjere i života, Evanđelja i kulture« (br. 9). Govori o demokraciji. Utvrđuje da u demokratskim društvima postoje različite stranke u kojima mogu djelovati katolici da bi izvršavali pravo i dužnost u izgradnji društva svoje zemlje. Tekst razmišlja o slobodi i demokratskoj proceduri donošenja zakona. Posebno pak ističe važnost istinskoga morala.

Uočljivo je da se Napatuk ograđuje od svakoga etičkoga pluralizma koji ne priznaje nužne norme utemeljene u »naravi čovjekova bitka«. Riječ je prvotno o kritici relativizma i modernoga shvaćanja slobode demokracije. Napatuk upozorava da je sloboda građana i zakonodavca vezana na poštivanje etičkih načela s kojima se ne trguje. Zato i svako relativističko tumačenje po sebi legitimnoga pluralizma ne treba gledati kao uvjet demokracije, nego kao znak političkoga rasapa i razaranja uma, odnosno načela naravnoga zakona. U tom se kontekstu prosuđuju ideje »totalne autonomije« u kojoj se pogrešno priziva na vrednotu tolerancije. (br. 2)

Napatuk zapravo ohrabruje katolike na to da imaju »pravo i dužnost istupiti i podsjećati na dublji smisao života i odgovornost koju za to snosimo svi«. To naročito vrijedi u donošenju zakona. Tko je kao kršćanski političar uključen u izravno oblikovanje zakona, treba se odlučno protiviti svakoj ideji zakona koja bi značila »napad na ljudski život«. U svojem se pozivu treba ravnati prema jezgri mo-

* Prof. dr. sc. Ivan Koprak, Filozofski fakultet Družbe Isusove, Zagreb.

ralnoga poretka, suprotstaviti se svakom nepoštivanju prava čovjeka na život od začeca do naravne smrti. Tekst podsjeća da je svrha zakona osiguranje zaštite obitelji, svih slabih, nezrelih, djece... Ne postoje homoseksualni brakovi. »Kompleksna mreža aktualnih problema« (br. 4) o kojoj govori Naputak nadopunjena je i ukazom na temu »mir«, gdje se »radikalno i apsolutno« isključuju nasilje i terorizam.

Crkva, naime, svojim poslanjem u Božje ime, kako stoji u tekstu, upozorava ljude na objektivna etička načela koja su ukorijenjena u ljudskoj biti i u prirodnom moralnom zakonu. Dok se poziva na ta načela, ona ne želi izvršavati političku moć ili ograničavati slobodnu različitost mišljenja vjernika katolika, nego potaknuti »javnu raspravu o temeljnim vrednotama«. U tom se kontekstu Naputak obraća i svim ljudima dobre volje — vjernicima i nevjernicima. Vjernici bi se pak u politici trebali pojačano truditi oko izgradnje jedne kulture koja nanovo tumači bogatstvo vrednota i sadržaja katoličke tradicije.

Jamačno, Naputak ne govori o političkim i crkvenim događanjima u pojedinim zemljama, nego diskretno ističe da od Crkve zagovarano pravo na slobodu savjesti i religijske slobode nije u tome da su sve religije i kulture jednakovrijedne. Prema Naputku katolici nemaju razloga imati kompleks manje vrijednosti pred drugim shvaćanjima koje je već nedavna prošlost razobličila kao preslabe ili kao totalno promašene, pogrešne. Kršćanski političari trebaju hrabro i odlučno, vođeni načelima kršćanskog morala, preuzeti odgovornost u demokratskom društvu.

U uvodnom dijelu Naputak prisjeća na Tomu Morea, zaštitnika političara, sveca koji je primjerom pokazao da se čovjek »ne može odijeliti od Boga i politika od morala« (br. 1). Istinski čovjekoljubac, primjeran muž i otac, čovjek visokoga moralnoga značaja, osoba zaokružene cjelovitosti koja se, da bi ostala vjerna Bogu i svojoj savjesti, odrekla svega — pa i političke moći — sv. Toma More svoje javno djelovanje stavio je u službu osobe, osobito slabih i siromašnih. More je društvene proturječnosti rješavao tankočutnim osjećajem za jednakost. Štitio je obitelj te je upornim zauzimanjem promicao cjeloviti odgoj mladeži. Nije išao za brzim uspjehom i u kompromisima tražio laka rješenja. Bio je protivnik političkih povlastica. Jednostavno, More je bio i ostao uzor političara jer se borio da bude savršen kršćanin.

Politika pak nije umjetnost ostvarenja, a potom i održanja na vlasti. Ona je manje vladanje, a više služenje, strast za čovjeka, nastojanje na konceptu boljeg društva sutrašnjice, zalaganje za istinu koja je prije moći, i pravednost koja je prije grabeža.

Jamačno, Naputak svjedoči istinu prema kojoj nisu u pravu svi oni koji tvrde da je politika prljava stvar. Istina, u politici se lako može uprljati. No, i unatoč tome politika je posao koji u zauzatesti za opće dobro traži čiste ljude — etičke velikane, ljude koji ne slijede logiku zavodjenja, koje ne vodi načelo »trulih kompromisa«, nego ljude koji slušaju glas savjesti i slijede zdravi moral.

I danas kada se na našim prostorima podgrijava predizborna atmosfera u kojoj se u ime demokracije i tolerancije u funkciji borbe za birače pomodarno očijuka s legalizacijom neetičke prakse, Naputak ukazuje na to da je smisljena tek samo ona politika koja je u službi morala i istine. Kao građani i birači, ali i kao vjernici to bismo trebali uzeti u obriz, ili bismo o tome trebali odgovorno razmisliti.